

**CENTRUM ROZWOJU
TRADYCJI I PRZYSZŁOŚCI**

WWW.CETRP.PL

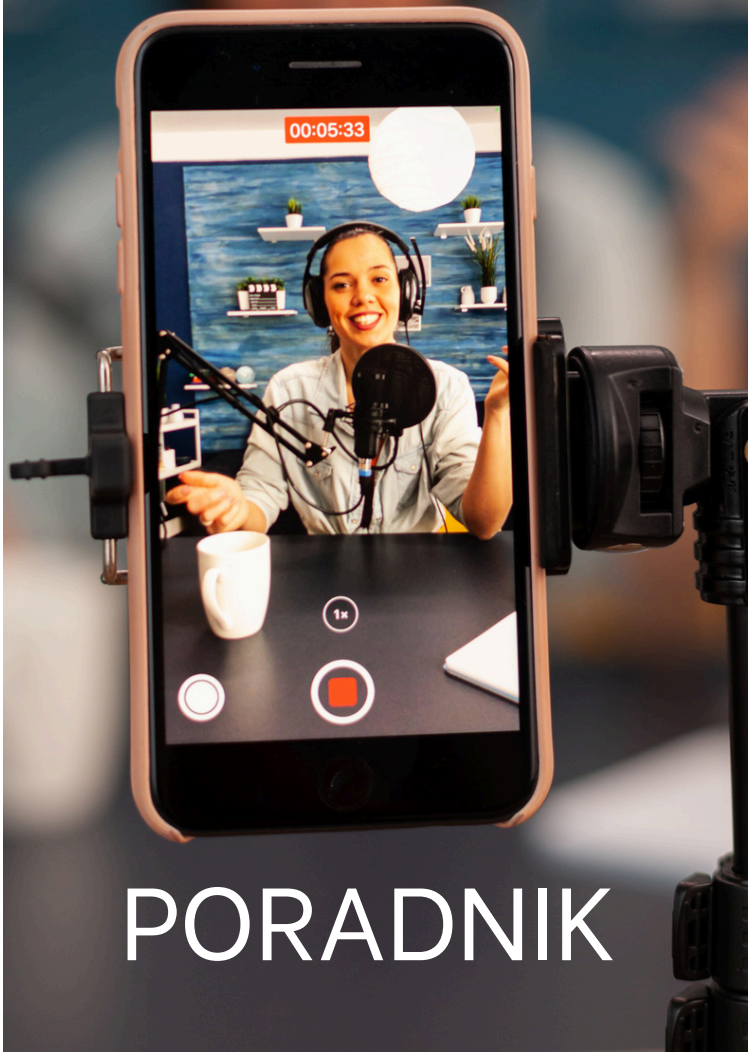

Podlaskie

Zadanie publiczne finansowane z budżetu Województwa Podlaskiego

E-BOOK

JAK ROBIĆ DOSTĘPNE SHORTY?

PORADNIK

Rozdział 1. Po co dostępne shorty?

Krótki film (stories, Reels, Shorts, TikTok) ma ogromny zasięg, ale tylko wtedy, gdy jest czytelny wizualnie, zrozumiały bez dźwięku i przyjazny dla odbiorców z różnymi potrzebami.

W praktyce oznacza to działanie zgodnie ze standardami dostępności (WCAG), dodawanie napisów i transkrypcji, właściwy kontrast, przemyślane światło i spójny dźwięk. W Polsce podmioty publiczne i projekty finansowane ze środków publicznych powinny zapewniać dostępność cyfrową materiałów wideo publikowanych online. Jeśli transmisja „na żywo” zostaje później w sieci jako nagranie – również musisz ją uczynić dostępną.

Rozdział 2. Plan minimum: standard WCAG

2.1 AA w pigułce

WCAG 2.1 (poziom AA) porządkuje wymagania w czterech zasadach: postrzegalność, funkcjonalność, zrozumiałość, solidność – to praktyczny drogowskaz także dla krótkich filmów. Na potrzeby shortów najważniejsze punkty to: napisy zsynchronizowane z dźwiękiem, odpowiedni kontrast napisów i elementów graficznych, możliwość rozumienia treści bez koloru jako jedyne nośnika informacji oraz dostępne opisy alternatywne dla grafik. Minimalne progi kontrastu to 4.5:1 dla zwykłego tekstu oraz 3:1 dla dużego tekstu i treści istotnych graficznie.

Checklist (WCAG dla shortów):

- Napisy i/lub transkrypcja.
- Kontrast tekst–tło $\geq 4.5:1$ (zwykły tekst) lub $\geq 3:1$ (duży tekst, istotne grafiki).
- Nie polegaj wyłącznie na kolorze; łącz kolor z ikoną/napisem.
- Czytelny font, bez przesadnych efektów i stała wielkość napisów.

Rozdział 3. Scenariusz krótkiej formy: struktura 60–90 sekund

Krótki film potrzebuje bardzo jasnej osi:

1. Hook (0–3 s): problem/obraz, który przyciąga.
2. Sedno (5–60 s): jeden wątek, jedno miejsce, jeden bohater.
3. Domknięcie (ostatnie 5–10 s): podsumowanie i CTA (np. „zobacz więcej prac na stronie”).

W praktyce unikaj przeładowania ekranu napisami lub grafiką – to utrudnia zarówno percepcję, jak i czytelność napisów (patrz rozdz. 6–7 o liniach i tempie czytania).

Równolegle planuj miejsca bez dialogu, aby w razie potrzeby zmieścić krótsze bloki napisów.

Rozdział 4. Obraz i światło – czytelność ponad wszystko

Dobre światło to połowa sukcesu. Dbaj o:

- Oświetlenie twarzy i separację od tła, by tekst napisów nie „tonął” w obrazie.
- Stałą temperaturę barwową w danej scenie (unikaj migotania i mieszania barw).
- Strefę bezpieczną dla napisów (safe area), zwłaszcza w pionie: nie „przyklejaj” napisów do samej krawędzi i testuj na podglądzie mobilnym. W praktyce trzymaj napisy w dwóch liniach, w dolnej części kadru, z marginesem od krawędzi.

• Uwaga o kontraście: jeśli kadry są jasne, użyj półprzezroczystego paska pod napisami lub delikatnego cienia – to pomaga utrzymać wymagany kontrast z tłem (zob. progi w rozdz.

2).

Rozdział 5. Dźwięk i głośność – spójność między odcinkami

Nawet w shortach liczy się spójny poziom głośności. W produkcji europejskiej punktem odniesienia jest rekomendacja EBU R128 (docelowo -23 LUFS jako „Target Level”) wraz z ograniczeniem szczytów do ok. -1 dBTP w produkcji. Dla krótkich form (<60 s) EBU zaleca też limit Maximum Short-term Loudness ok. -18 LUFS. W streamingu platformy coraz częściej normalizują do ok. -14 LUFS (YouTube/Spotify/niektóre serwisy) – dlatego warto mieszać rozsądnie i sprawdzać wynik na liczniku loudness.

Praktyka:

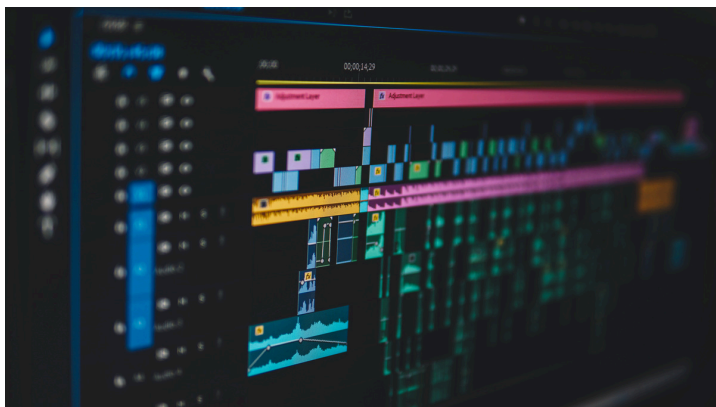
- Zmiksuj dialog czytelnie ponad tło (muzyka/FX nie maskują mowy).
- Ustal własny „preset” głośności dla serii i kontroluj integrated loudness każdego odcinka licznikiem (np. w edytorze NLE lub jako wtyczka).
- Przetestuj odsłuch na telefonie i laptopie (małe głośniki!).

Rozdział 6. Napisy (captions) – format, długość, tempo

Napisy muszą być zsynchronizowane z mową i obejmować też istotne dźwięki niedialogowe (np. [muzyka], [śmiech], [aplauz]). W praktyce stosuj 1–2 linie, z ograniczeniem ok. 37–42 znaków na linię (w pionie często jeszcze mniej: 25–37) i średnią prędkość czytania ok. 17–20 znaków/s. Staraj się, by jeden blok napisów był widoczny 3–7 sekund, a przy dynamicznej mowie – krócej, ale bez „migotania”.

Dobre praktyki:

- Interpunkcja i wielkie litery jak w zwykłym tekście.
- Zmiana mówiącego: wstaw imię lub myślnik.
- Unikaj WERSALIKÓW w całości (trudniejsze w czytaniu, patrz też zalecenia dot. typografii).

Rozdział 7. Jak dodać i poprawić napisy (YouTube/TikTok)

YouTube: możesz dodać napisy ręcznie lub edytować automatyczne (warto zawsze je sprawdzić i poprawić).

Pliki eksportuj jako SRT/VTT. Pamiętaj o oznaczaniu istotnych dźwięków w nawiasach kwadratowych i o synchronizacji z mową.

TikTok: aplikacja oferuje auto-captions i prostą edycję. Po wygenerowaniu napisów wejdź w „Edit captions” i popraw błędy, zanim opublikujesz wideo. Platforma rozwija też funkcje dostępności (tekst-to-speech, ustawienia kontrastu, pogrubienie systemowe).

Rozdział 8. Transkrypcja i audiodeskrypcja

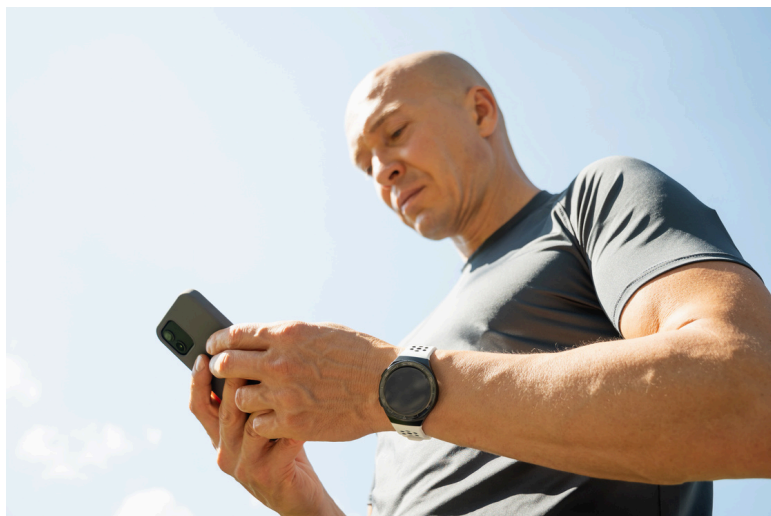
Transkrypcja to pełny zapis treści audio (mowa + istotne dźwięki), publikowany np. pod filmem. Przydaje się użytkownikom czytników ekranu i tym, którzy wolą czytać.

Audiodeskrypcja opisuje to, czego nie słyhać: ważne elementy obrazu, ruch, gest, kontekst. Możesz ją dodać jako osobną ścieżkę (wersja z AD) lub opis w tekście – przy krótkich formach często wystarczy zwięzły opis scen w transkrypcji/poście, ale jeśli obraz niesie kluczową informację – rozważ nagranie AD.

Rozdział 9. Typografia, kolory i „safe area”

- Kontrast wg rozdz. 2 (4.5:1 i 3:1).
- Długość wiersza dla czytelnych opisów/mini-porad w kadrze: celuj w 50–75 znaków na linię (to reguła ogólna dla tekstów, ale pomaga też przy planszach w shortach).
- Dwie linie napisów max, bez zasłaniania ust bohatera.
- Bez migającego tekstu, unikaj ozdobnych fontów i nadmiaru cieni/obwódok.
- Safe area: zostaw marginesy na ekranie – różne telefony i interfejsy (paski, przyciski) mogą zasłaniać rogi.

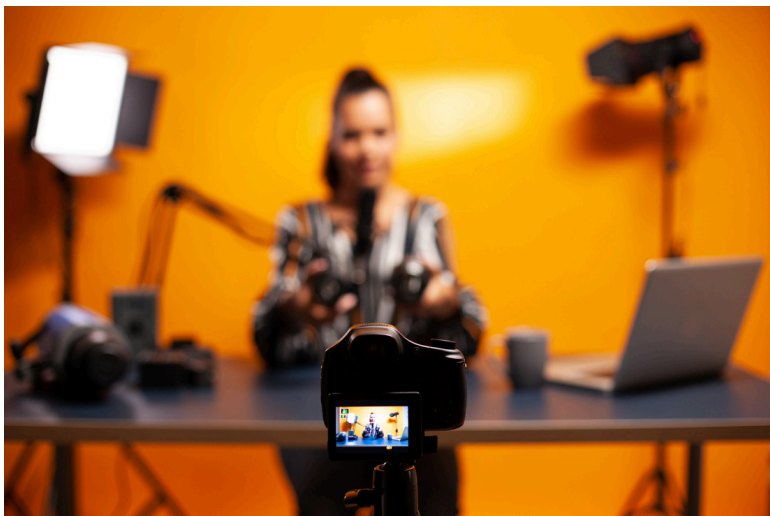

Rozdział 10. Krótkie wideo — workflow „od surowego do dostępnego”

- Plan i scenariusz: write-up z miejscem na „pauzy” (łatwiejsze napisy).
- Nagranie: stabilny kadr, czysty dialog (wiatr/hałas pod kontrolą), test odsłuchu na telefonie.
- Montaż: rytm, czytelne cięcia, miejsce na napisy.
- Napisy: 1–2 linie, 37–42 zn./linię (25–37 w pionie), 3–7 s/blok, dźwięki w [nawiasach].
- Transkrypcja: pełny zapis pod filmem/na stronie.
- QC audio: sprawdź głośność (LUFS) i szczyty; dąż do spójności między odcinkami (patrz rozdz. 5).
- Kontrast i ALT: sprawdź kontrast (narzędzia online), dodaj ALT do grafik/miniatur.
- Publikacja: YouTube/TikTok – wgraj napisy, sprawdź autogenerowane, popraw zanim klikniesz „Opublikuj”.

Rozdział 11. Platformy: niuanse i szybkie typy

- YouTube: najlepszy do dłuższych shortów i porządnym napisów SRT/VTT; użyj Studio do ręcznej korekty auto-captions. Dodawaj [muzyka], [śmiech], [aplauz] itp.
- TikTok: auto-captions + edycja; nowe funkcje dostępności (kontrast, bold, TTS, alt-text do zdjęć). Pilnuj, by napisy nie przekraczały 2 linii i nie wchodziły pod elementy UI.
- Reels/Shorts (ogólnie): trzymaj się zasady max 2 linie i ok. 37-42 zn./linię, a w pionie bliżej 25-37 – to zwiększa czytelność.

Rozdział 12. Najczęstsze błędy i jak ich unikać

- Za szybkie napisy (zbyt dużo tekstu w krótkim czasie): skracaj, dziel zdania, usuwaj wypełniacze. Rekomendowana prędkość czytania to ok. 17–20 zn./s.
- Słaby kontrast (biały na jasnym tle): użyj paska lub cienia pod tekstem, zweryfikuj kontrast w narzędziu.
- Brak kontroli głośności: materiał „skacze” między odcinkami – wyrównaj loudness przed eksportem.
- Poleganie tylko na automatycznych napisach: zawsze edytuj i poprawiaj błędy rozpoznawania mowy.

Rozdział 13. Szablony i gotowce (do adaptacji)

- Preset napisów (safe, pion):
- wielkość czcionki: średnia/duża;
- 2 linie max;
- margines dolny: 6–10% wysokości ekranu;
- tło: półprzezroczysty pasek 60–70% szerokości;
- długość linii: 25–37 znaków (pion).
- Preset QC audio:
- docelowa głośność serii: ujednoczona (sprawdź LUFS);
- szczyty nieprzekraczające ok. -1 dBTP;
- kontrola krótkoterminowa w intensywnych fragmentach.

Rozdział 14. Prawo i odpowiedzialność — krótkie przypomnienie

W polskich realiach materiały wideo udostępniane online przez podmioty publiczne (i wiele projektów finansowanych ze środków publicznych) muszą być dostępne cyfrowo. Transmisje „na żywo” są zwolnione w momencie nadawania, ale jeżeli zostają opublikowane jako nagranie – trzeba zapewnić ich dostępność (napisy/transkrypcja, ewentualnie AD). Trzymaj się bieżących wytycznych i aktualizuj praktyki.

Rozdział 15. Skrócona checklista publikacji shorta

- Hook w 3 sek., jeden wątek, jedno miejsce.
- Światło na twarz, bez migotania.
- Dźwięk: wyraźny dialog, głośność kontrolowana (LUFS/True Peak).
- Napisy: 1–2 linie, 37–42 zn./lin., 3–7 s, dźwięki w [] ; w pionie celuj w 25–37 zn./lin.
- Transkrypcja pod filmem/na stronie.
- Kontrast: $\geq 4.5:1$ tekst–tło ($\geq 3:1$ dla dużego tekstu).
- Safe area i test na telefonie (UI nie zasłania).
- Korekta autogenerowanych napisów przed publikacją (YT/TikTok).

Rozdział 16. Źródła i dalsza lektura (wybrane)

- WCAG 2.1 w skrócie (gov.pl) i kontrast kolorów (gov.pl).
- Multimedia a dostępność (gov.pl) – co z live, co z nagraniami.
- WAI (W3C): Captions/Subtitles – podstawy dobrych napisów.
- EBU R128 / Tech 3343 – normalizacja głośności, wskazówki dla krótkich form i streamingu; targets serwisów (-14 LUFS etc.).
- YouTube Help – dodawanie i edycja napisów; TikTok – auto-captions, funkcje dostępności.
- Guidelines dla pionu (safe area, krótsze linie w napisach).

Koniec

E-book jest elementem projektu “Światłem
w przyszłość”

Zadanie publiczne realizowane z budżetu
Województwa Podlaskiego.

Opracowanie – Centrum Rozwoju Tradycji i
Przyszłości

WWW.CRTP.PL